

Blaž Gortnar, Mežnarjev Blaž

Marija Čipe
Jelka Logar
Jože Gortnar

Blaž Gortnar iz Železnikov je bil rojen 4. februarja 1907 v Železnikih. V dvorazredni osnovni šoli je dokončal šest razredov, potem se je šel učiti krojaške obrti. Ker je v prvi svetovni vojni izgubil očeta, so bile v družini težke življenjske razmere in je moral skrbeti za bolni mamo in sestro in še za ostale tri sestre. Zato se je kot krojaški pomočnik lahko zaposlil šele v začetku leta 1928 najprej v Križah in potem do leta 1930 v Železnikih. V tem letu je začel opravljati delo cerkovnika v domačih cerkvah, postal je tudi zastopnik Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani.

Junija 1931 se je poročil in imel v tem zakonu tri otroke. Kot vdovec se je ponovno poročil, v tem zakonu se je rodilo pet otrok.

V začetku leta 1939 se je zaposlil pri Pošti Železniki kot selski pismonoša, kar je bil do začetka druge svetovne vojne.

Blaž Gortnar.

Kot narodno zavednega in vernega domoljuba so ga Nemci skupaj z družino že 15. junija 1941 izselili, najprej v Št. Vid nad Ljubljano, nato pa v Srbijo. Tam so prebivali pri nekem kmetu v kraju Veliko Orašje. Po desetih mesecih mu je uspelo, da so se preselili v Ribnico na Dolenjskem. 5. oktobra 1942 so ga Italijani internirali v Gonars in nato v taborišče Renicci. Izpuščen je bil aprila 1943. Zaradi okvare desne roke ga je partizansko poveljstvo oprostilo vojaške službe.

Takoj po osvoboditvi se je z družino vrnil v Železnike, spet se je zaposlil pri Pošti, začel je tudi opravljati delo cerkovnika. Kot goreč zagovornik krščanskih vrednot je v času po vojni občutil večmesečni politični in fizični teror takratne oblasti. Bil je dejaven pri organizaciji Rdečega križa kot blagajnik in kot član sindikata. Dolga leta je bil poverjenik Mohorjeve družbe, Družine in Loških razgledov. Po njegovi zaslugi se je število naročnikov Loških razgledov dvignilo s šest na dvesto dvajset. Pri obnovi porušene cerkve Svetega Antona je zavzeto sodeloval pri organizaciji dela pri pridobivanju potrebnega materiala in drugih vzporednih dejavnostih in pri nabavi novih zvonov.

Z ozirom na kovinarsko tradicijo v Železnikih in na dejavnost nekdanjega fužinarstva je bila očitna potreba, da se zberejo in ohranjajo različni predmeti od orodja do izdelkov in drugih ostalin iz tistega časa, zato je Muzejsko društvo v Škofji Loki priporočilo domačinom, naj organizirajo poseben odbor. Ta bi poskrbel za dopolnjevanje in urejanje muzejske zbirke. Dopolnjevale bi se gozdna, lesna in čipkarska zbirka. Za to je skrbel pododbor, kjer je bil Blaž Gortnar predsednik in je leta 1968 podal prvo poročilo o dejavnostih in uspehih pododbora.

Trajni spomin pa zasluži Blaž Gortnar tudi zaradi zasluga za ohranitev plavža v Železnikih. Na predvečer 14. marca 1941 je izvedel, da bodo začeli podi-

rati "turn", kot so takrat rekli plavžu. Zavedal se je, kakšno pomembno zgodovinsko vrednost predstavlja ta objekt. Takoj zjutraj je odšel do takratnega župana Nika Žumra in ga seznanil z nameranim podiranjem. Župan je brez odlašanja o tem obvestil sreskega načelnika v Škofji Loki. Ker ta ni imel podlage za ukrepanje, se je Žumer povezal z dr. Francetom Staletom, referentom za umetnostno zgodovino v Ljubljani. Ta je takoj izdal odločbo, s katero je odločil, da je plavž tehnični spomenik. Istočasno je naročil sreskemu načelniku v Škofji Loki, naj v Železnike pošlje žandarje, ki bodo ustavili podiranje plavža, ki se je že začelo. S tem ukrepom je bilo nadaljnje podiranje ustavljeno. Skoraj neverjeten je podatek, da je od začetka Blaževega nastopa do ustavitve podiranja potekla ena sama ura. Delno podrti plavž je po vojni obnovila Zadruga kovinarjev NIKO Železniki.

Utrujen od prehojene poti, saj mu življenje od otroštva dalje ni prizanašalo, in spoštovan zaradi nesebičnega sodelovanja na posvetnem, zgodovinskem, cerkvenem in ostalih področjih je Blaž Gortnar po daljši bolezni umrl 20. avgusta 1980. Na njegovi zadnji poti mu je zaslužno spoštovanje izkazala množica pogrebcev iz Železnikov, Selške doline in drugih krajev. Njegov spomenik predstavlja tudi obnovljeni plavž v Železnikih.